2017-241

Archeologienota Kortrijk Gasstraat

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

30-1-2018

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Kortrijk Gasstraat (provincie West-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt en de bodemingrepen 1000m² of meer bedragen, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein, 5236m² groot, bevindt zich tussen de Gasstraat in het oosten en de Noordstraat in het westen. Ten zuiden is de Nijverheidskaai langsheen de Leie gelegen. Ten noorden bevindt zich Texture, het Museum over Leie en Vlas. Het plangebied helt sterk af naar het zuiden, richting de Leie dus. Het westelijke deel van het terrein is in gebruik als een openbare zone, deels verhard en deels groenzone. Ook is hier een halfronde weg aanwezig tussen de Noordstraat en de Nijverheidskaai. Het oostelijke deel van het terrein is hoofdzakelijk bebouwd, met in het noorden enkele loodsen met sheddaken.

Het plangebied zich bevond zich steeds net buiten de stadsomwalling en buiten de historische stadsgrenzen van Kortrijk, in drassige gronden net naast de Leie. In de loop van de 19de eeuw werd het plangebied onderdeel van een bleekweide en werden er een aantal greppels gegraven en een gebouwtje opgericht. De 16de-, 17de- en 18de-eeuwse kaarten tonen geen bebouwing op het terrein. De stadsgracht net ten oosten van het plangebied werd gedempt in 1869-1874, hierna werd op deze plek de Gasstraat aangelegd. Toen in 1876 ook de Noordstraat werd aangelegd, kwam het terrein tot ontwikkeling en er werden later een aantal loodsen en magazijnen opgericht. In de loop van de 20ste eeuw werd een huizenrij opgetrokken die vanaf de Nijverheidskaai noordwest richting de Noordstraat schuinweg over het plangebied liep. Deze huizen werden in 1999-2000 gesloopt. Het optrekken van de loodsen en magazijnen en de bouw en nadien machinale sloop van de gebouwen op het plangebied hebben ongetwijfeld een impact nagelaten in de bodem van (een deel van) het plangebied. Bombardementen tijdens de Wereldoorlog hebben in de nabije omgeving voor vernielingen gezorgd, de kans is bestaande dat deze ook op het plangebied een impact hebben gehad. Op basis van de hoogtekaarten kan verondersteld worden dat er in de noordwestelijke hoek van het terrein een ophoging heeft plaatsgevonden. In ieder geval is het oorspronkelijke verloop van het maaiveld, zijnde een geleidelijk hellende oever langsheen de Leie, niet meer herkenbaar. Mogelijk heeft het optrekken en slechten van de stadsomwalling ook zijn invloed gehad op het plangebied, maar dit is op basis van de beschikbare bronnen niet vast te stellen. De ligging vlak aan de Leie heeft er vermoedelijk voor gezorgd dat het plangebied regelmatig onderhevig was aan overstromingen en wateroverlast. Bewoning op deze locatie was niet evident, daarvoor diende men het waterpeil van de rivier onder controle te krijgen en/of in staat zijn om grootschalige draineringswerken/ophogingen te kunnen realiseren. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het tot de 19de eeuw duurt eer deze gronden in gebruik worden genomen, eerst als bleekweide en nadien als bewoningslocatie. Archeologisch gezien kent het terrein, gezien de ligging buiten de middeleeuwse stadsomwalling en op de drassige Leieoever, een lage archeologische verwachting. In de directe omgeving zijn geen gekende archeologische sites aanwezig. Meer naar het noorden zijn enkele sites gekend, maar deze houden verband met de stadsversterking of met ambachtelijke activiteiten

binnen de stadsomwalling. Het oudst gekende gebruik van het terrein, als bleekweide in de 19de eeuw, is archeologisch gezien niet bijster interessant wegens de eerder recente datering en de weinige sporen die dergelijk gebruik met zich meebrengen (bvb. greppelsysteem, oppervlakkige en tijdelijke structuren/gebouwtjes). Bovendien is het gebruik als bleekweide in de 19de eeuw reeds gekend uit de cartografische bronnen, waardoor de archeologie hierover weinig bijkomende info kan aandragen.

Op het volledige terrein zal een ondergrondse parkeergarage gebouwd worden van 2 verdiepingen, waarvoor de grond zal uitgegraven worden tot op een diepte van ca. 8m. De huidige bovenaanleg verdwijnt in zijn totaliteit voor de aanleg van de bouwput. Nadien worden er bovengronds aan de Gasstraat twee gebouwen opgericht, de rest van het terrein wordt ingericht als open ruimte/plein/groenzone. De werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed volledig wordt vernield. Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet vastgesteld worden. Wel werd duidelijk dat het plangebied gelegen is in een zone met een lage archeologische verwachting, op een eertijds drassig terrein op de linkeroever van de Leie en net buiten de middeleeuwse en latere stadsomwalling. Deze gronden waren regelmatig onderhevig aan wateroverlast en daarom weinig in trek voor menselijke aanwezigheid. Pas in de loop van de 19de eeuw wordt het terrein is gebruik genomen, eerst als bleekweide en later, na het slechten van de stadsomwalling, als bebouwde zone. Deze werken hebben ongetwijfeld hun impact gehad op de ondergrond binnen de grenzen van het plangebied: ophogingen, uitgravingen, sloopwerken en dergelijke hebben er voor gezorgd dat het oorspronkelijk verloop van het maaiveld niet meer herkenbaar is. De kans dat hierbij eventueel aanwezige archeologische sporen zijn vernield of verstoord, is reëel. De lage archeologische verwachting en de vele grondverstorende activiteiten die reeds plaats vonden in acht genomen, dan zal een verder vooronderzoek weinig kennisvermeerdering met zich meebrengen. Mogelijk kunnen restanten van greppels en een gebouwtje die in verband staan met de 19de-eeuwse bleekweide worden aangetroffen, maar deze zullen geen relevante kennisvermeerdering opleveren aangezien dit gebruik van het terrein reeds gekend is. Grote, belangrijke en omvangrijke sites die getuigen van menselijke aanwezigheid in de middeleeuwen, de Romeinse periode of ouder worden niet verwacht binnen het plangebied, hiervoor is de landschappelijke ligging op een natte rivieroever niet aantrekkelijk. De kosten-batenanalyse voor verder vooronderzoek zal hierdoor negatief uitvallen. Er wordt bijgevolg geen verder vooronderzoek geadviseerd.

Om bovenstaande redenen wordt er geen verder vooronderzoek geadviseerd. Er dient dus geen programma van maatregelen voor verder archeologisch onderzoek opgesteld te worden. Wel wordt gewezen op de wettelijke verplichting om bij aantreffen van archeologisch sporen/vondsten tijdens werken, dit te melden aan Onroerend Erfgoed[1].

[1] Zie artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 5.1. van het Onroerenderfgoedbesluit.